

دانشگاه تهران

مشخصات کلی، برنامه درسی و سرفصل دروس

دوره: کارشناسی ارشد

رشته: برنامه ریزی شهری

پردیس هنرهای زیبا

مصوب جلسه مورخ ۸۷/۱۲/۲۱ شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه

این برنامه بر اساس مصوبه جلسه ۷۳۱ مورخ ۸۸/۶/۷ شورای برنامه ریزی آموزش عالی مبنی بر ضرورت ایجاد رشته برنامه ریزی شهری و مطابق با مواد آیین نامه واگذاری اختیارات برنامه ریزی درسی به دانشگاههای دارای هیات ممیزه، توسط اعضای هیات علمی دانشکده شهرسازی پردیس هنرهای زیبا تهیه و تنظیم شده و در یکصد و نود و دومین جلسه شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه مورخ ۸۷/۱۲/۲۱ به تصویب رسیده است.

مصوبه شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه تهران در خصوص برنامه درسی

رشته : برنامه ریزی شهری

مقطع : کارشناسی ارشد

برنامه درسی دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری که توسط اعضای هیات علمی دانشکده شهرسازی پردیس هنرهای زیبا تدوین شده است با اکثریت آراء به تصویب رسید.

- این برنامه از تاریخ تصویب لازم الاجرا است.
- هر نوع تغییر در برنامه مجاز نیست مگر آنکه به تصویب شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه برسد.

عبدالرضا سیف

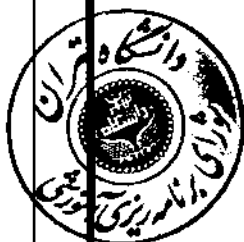
دبیر شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه

محمود کمره ای

معاون آموزشی و تحصیلات تکمیلی دانشگاه

رای صادره جلسه مورخ ۸۷/۱۲/۲۱ شورای برنامه ریزی آموزشی دانشگاه در مورد تدوین برنامه درسی رشته برنامه ریزی شهری در مقطع کارشناسی ارشد صحیح است، به واحد ذیربط ابلاغ شود.

فرهاد رهبر
ریاست دانشگاه تهران

رشته کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری

تعریف رشته :

کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری دوره ای است که طی آن دانش آموختگان این رشته بتوانند دانش لازم برای تهیه طرح های توسعه شهری مورد نیاز کشور را فرا گرفته و بتوانند رابط مناسبی بین برنامه های دیگر شهرسازی بوده و نظارت و مراقبت بر توسعه پایدار شهری بر اساس سیاستها و طرح های مصوب را بر عهده گیرند.

اهداف دوره :

- گسترش دانش و مهارت برنامه ریزی شهری به منظور تربیت نیروی انسانی آگاه و کار آمد که بتواند نقش اساسی در هدایت توسعه شهری کشور داشته باشد.
- تربیت نیروی انسانی متخصص و مورد نیاز برای رفع نیازهای مربوط به برنامه ریزی شهری در کشور
- تقویت زمینه های علمی و فنی و تخصصی شهرسازی در حیطه برنامه ریزی شهری

ضرورت و اهمیت:

دوره کارشناسی ارشد شهرسازی با دو گرایش "طراحی شهری" و "برنامه ریزی شهری و منطقه ای" از سال ۱۳۵۰ در دانشکده شهرسازی پردیس هنرهای زیبای دانشگاه اجراء شده و در سال ۱۳۶۵ برنامه درس این دوره ها با همان گرایش های دهه ۱۳۵۰ مورد بازنگری قرار گرفته و پس از ابلاغ از سوی وزارت فرهنگ و آموزش عالی وقت این برنامه ها با اندک تغییراتی تاکنون اجراء شده اند.

تحولات جمعیتی و شهرنشینی در کشور در ۵ دهه گذشته و خصوصاً از سال ۱۳۶۵ به بعد به گونه ای بوده است که بازنگری جدی در محتوی برنامه دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و منطقه ای کنونی و تبدیل این دوره به دو رشته مستقل کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای را اجتناب ناپذیر می نماید:

- جمعیت شهری کشور از حدود ۶ میلیون نفر در سال ۱۳۳۵ به حدود ۲۶/۸ میلیون نفر در سال ۱۳۶۵ و نهایتاً به ۴۸/۲ میلیون نفر در سال ۱۳۸۵ رسیده است. در همین دوره تعداد شهرهای کشور از ۲۰۰ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۴۹۶ شهر در سال ۱۳۶۵ و به ۱۰۱۲ شهر در سال ۱۳۸۵ رسیده است. به عبارت دیگر جمعیت شهری کشور در ۵۰ سال گذشته ۸ برابر و تعداد شهرهای کشور در همین دوره بیش از ۵ برابر شده است.
- تعداد شهرهای بالای ۱۰۰ هزار نفر از ۹ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۴۱ شهر سال ۱۳۶۵ و به ۷۷ شهر در سال ۱۳۸۵ رسیده است.
- تعداد شهرهای بالای ۲۰۰ هزار نفر از ۵ شهر در سال ۱۳۳۵ به ۲۳ شهر در سال ۱۳۶۵ و به ۳۹ شهر در سال ۱۳۸۵ رسیده است.
- تعداد استانهای کشور از ۱۳ استان در سال ۱۳۳۵ به ۲۴ استان در سال ۱۳۶۵ و به ۳۰ استان در سال ۱۳۸۵ رسیده است.
- در ده سال گذشته (۱۳۷۵ تا ۱۳۸۵) ، به طور متوسط سالانه ۱/۰۴ میلیون نفر به جمعیت کشور اضافه شده است. در همین دوره ، به طور متوسط تعداد ۴۰ شهر در سال به شهرهای کشور اضافه شده است.

از سال ۱۳۶۵ تاکنون، در راستای تحولات جمعیتی و شهرنشینی کشور طرحهای توسعه شهری و منطقه ای متعددی نیز بر طرحهای توسعه شهری قبلی افزوده شده اند (از جمله طرح کالبدی ملی ، طرحهای کالبدی منطقه ای ، طرحهای مجموعه های شهری ، طرح های ناحیه ای ، طرح های توسعه استانی) که برای تهیه و اجرای این طرحها گرایش کنونی برنامه ریزی شهری و منطقه ای نمى تواند پاسخگو باشد. در گرایش کنونی برنامه ریزی شهری و منطقه ای فقط ۲ درس (اصول و مبانی برنامه ریزی (۲) و روشهای برنامه ریزی (۲)) به موضوع برنامه ریزی منطقه ای اختصاص پیدا کرده و بقیه دروس و کارگاهها به برنامه ریزی شهری می پردازند.

با توجه به موارد فوق ایجاد دو رشته مستقل کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری و کارشناسی ارشد برنامه ریزی منطقه ای و تربیت نیروی انسانی کارآمد در این دو زمینه شهرسازی می تواند زمینه را برای هدایت توسعه های شهری و منطقه ای کشور بیش از پیش فراهم نماید.

طول دوره و شکل نظام:

دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری حداقل ۳ نیمسال و حد اکثر ۴ نیمسال (با احتساب یک نیمسال تحصیلی برای آن دسته از دانشجویانی که نیاز به گذراندن دروس کمبود خواهند داشت) به طول می انجامد.

تعداد و نوع واحد ها:

تعداد کل واحدهای درسی در دوره کارشناسی ارشد برنامه ریزی شهری ۲۲ واحد و به شرح زیر است:

دروس اصلی ۲۲ واحد

دروس اختیاری ۶ واحد

پایان نامه ۴ واحد

جمع ۳۲ واحد

آن دسته از پذیرفته شد گانی که رشته کارشناسی آنها غیر از مهندسی شهرسازی و یا کارشناسی شهرسازی است ، ملزم به گذراندن حداقل ۱۰ واحد و حداکثر ۱۲ واحد درسی به عنوان دروس کمبود (بنگرید به فصل دوم و جداول درسی این برنامه) خواهند شد که این دروس در یک نیمسال تحصیلی باید ارائه شوند.

نقش و توانائی فارغ التحصیلان:

شهر سازی در عین تخصصی بودن ، دارای خصلت و ویژگیهای میان رشته ای است و تقویت زمینه های مختلف آن از جمله برنامه ریزی شهری در ارتباط و هماهنگ و تنگاتنگ با برنامه ریزی منطقه ای ، طراحی شهری ، مدیریت شهری و برنامه ریزی مسکن می تواند زمینه های رشد و تعالی این رشته در کشور را فراهم کند. دانش آموختگان این رشته می توانند در فرایند برنامه ریزی و بهبود شرایط زیست مناطق شهری کشور نقش موثری داشته و با مشارکت در تهیه طرحهای توسعه شهری و نظارت بر اجرای این طرح ها عملاً در فرایند شهرسازی کشور نقش و وظیفه اجراء خود را ایفا نمایند.

دانش آموختگان این رشته می توانند در نهادهای مختلف شهرسازی کشور از جمله ادارات و سازمانهای تابعه وزارت مسکن و شهرسازی ، وزارت کشور ، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی ، شهرداریها ، دفاتر فنی استانداریها و همچنین دفاتر مهندسین مشاور نقش موثری در تهیه و اجراء و نظارت بر اجرای طرحهای توسعه شهری کشور داشته باشند.

شرایط و ضوابط ورود به دوره :

بر اساس ضوابط و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری می باشد.

مواد و ضرایب امتحانی :

ردیف	مواد امتحانی	ضرایب امتحانی
۱	زبان عمومی و تخصصی	۱
۲	مباحث عمومی شهرسازی ایران	۱
۳	مباحث نظری برنامه ریزی شهری	۱
۴	تاریخ شهر و شهرسازی	۱
۵	آمار و ریاضیات	۱

فصل دوم

جداول دروس

جدول شماره: ۱
جدول دروس کمبود رشته برنامه ریزی شهری در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	اقتصاد شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۲	جامعه شناسی شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۳	تاریخ شهر	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۴	آمار و احتمالات	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۵	مدلهای کمی در شهرسازی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۶	کاربرد نظام اطلاعات شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۷	شناخت فضاهای شهری	۲	۲	۴	۳۲	۶۴	۳۲	—
۸	زبان تخصصی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	—
۹	طرح شهرسازی (۱)	۱	۴	۵	۱۶	۱۲۸	۱۴۴	—
	جمع کل	۱۷	۶	۲۳	۲۷۲	۱۹۲	۴۶۴	

- از دروس این جدول حداکثر ۱۲ واحد به عنوان دروس کمبود، بر اساس رشته کارشناسی دانشجوی، توسط شورای تحصیلات تکمیلی گروه / بخش تعیین و رایه خواهد شد.

جدول شماره: ۲
جدول دروس اصلی رشته برنامه ریزی شهری در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	نظریه های برنامه ریزی شهری	۳	-	۳	۴۸	-	۴۸	---
۲	روش های برنامه ریزی شهری	۳	-	۳	۴۸	-	۴۸	---
۳	برنامه ریزی کاربری زمین	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۴	برنامه ریزی حمل و نقل شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۵	سیر اندیشه های شهرسازی	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۶	برنامه ریزی مسکن	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
۷	کارگاه برنامه ریزی شهری (۱)	-	۳	۳	۹۶	۹۶	۹۶	نظریه های برنامه ریزی شهری
۸	کارگاه برنامه ریزی شهری (۲)	-	۳	۳	۹۶	۹۶	۹۶	کارگاه برنامه ریزی شهری (۱) روشهای برنامه ریزی شهری
۹	سمینار	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	---
جمع کل		۱۶	۶	۲۲	۴۴۸	۱۹۲	۲۵۶	

جدول شماره: ۳

جدول دروس اختیاری رشته برنامه ریزی شهری در مقطع کارشناسی ارشد

ردیف	نام درس	تعداد واحد			تعداد ساعات			پیش نیاز
		نظری	عملی	جمع	نظری	عملی	جمع	
۱	بهسازی و نوسازی شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	_____
۲	حقوق شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	_____
۳	سمینار مسائل شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	_____
۴	مبانی برنامه ریزی و طراحی محیط شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	_____
۵	مدیریت شهری	۲	-	۲	۳۲	-	۳۲	_____
	جمع کل	۱۲	-	۱۲	۱۹۲	-	۱۹۲	

- از دروس این جدول، حداکثر ۶ واحد بر اساس گرایش پایان نامه دانشجویان به تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی گروه / بخش انتخاب می شود.

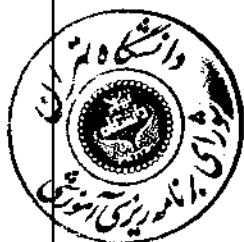

فصل سوم
سرفصل دروس

دروس اصلی رشته برنامه ریزی شهری

- نظریه های برنامه ریزی شهری
- روش های برنامه ریزی شهری
- برنامه ریزی کاربری زمین
- برنامه ریزی حمل و نقل شهری
- سیر اندیشه های شهرسازی
- برنامه ریزی مسکن
- کارگاه برنامه ریزی شهری (۱)
- کارگاه برنامه ریزی شهری (۲)
- سمینار

نام درس : نظریه های برنامه ریزی شهری

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف:

۱. آشنائی با مفهوم، فرایند و نظریه های برنامه ریزی شهری
۲. مروری بر نظریه های معاصر برنامه ریزی
۳. تئوری شهرسازی: رویه و محتوی
۴. مروری بر نظریه های برنامه ریزی شهری
 - خرد گرایی (برنامه ریزی جامع)
 - تجربه گرایی و عمل گرایی
 - عمل اجتماعی و نظریه انتقادی
 - تئوری های هنجاری و اخلاقی
 - مباحثه و تعامل
 - نهضت عملگرایی
۵. نتیجه گیری

سرفصل دروس :

- ۱- فرایند برنامه ریزی
- ۲- تعاریف و مفاهیم مرتبط با برنامه ریزی شهری، توسعه و توسعه فضایی، ساختار فضایی و سازمان فضایی.
- ۳- نظریه های برنامه ریزی شهری
 - ۳-۱. نظریه های مکانی
 - ۳-۲. قطب رشد و مفاهیم مرتبط
 - ۳-۳. نظریه مرکز- پیرامون
 - ۳-۴. نظریه برگشت تمرکز
 - ۳-۵. نظریه عملکردهای شهری در توسعه روستایی (UFRD)
 - ۳-۶. نظریه پیوند های دو سویه شهر و روستا و شبکه شهری
 - ۳-۷. نظریه های مرتبط با اندازه شهر
 - ۳-۸. نظریه های مرتبط با برنامه ریزی و توسعه مناطق کلان شهری
 - ۳-۹. نظریه های مرتبط با نظام شهری
 - ۳-۱۰. پدیده جهانی شدن و توسعه شهری

- ۱- بحرینی، سید حسین (۱۳۷۸) تجدد، فراتجدد و پس از آن در شهرسازی، دانشگاه تهران.
- ۲- Campbell, S. & Fainstein, S (eds) (۲۰۰۲), *Readings in Planning Theory: studies in urban and social change*, ۲nd edition, Blackwell.
- ۳- Taylor, N. (۱۹۹۸), *Urban Planning Theory since ۱۹۴۵*, Sage Publication.
- ۴- Richard T. LeGates and Frederic Stout, Eds. (۲۰۰۷, ۴th ed). *The City Reader*. Routledge: Urban Reader Series. London – NY.
- ۵- Sandercock, Leonie (ed.). (۱۹۹۸). *Making the Invisible Visible: A Multicultural Planning History*. University of California Press: Berkeley.

نام درس : روشهای برنامه ریزی شهری

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف :

۱. آشنائی با روشهای تحلیل و پیش بینی ساختار فضائی شهری
۲. آشنائی با روشهای تلفیق مطالعات شهری

سرفصل دروس :

۱- مقدمه ای بر برنامه ریزی شهری ، فرآیند برنامه ریزی شهری و روشهای برنامه ریزی شهری.

۲- روش های تحلیل و پیش بینی.

۲/۲- روش های تحلیل و پیش بینی فعالیت های اقتصادی.

• روش ترکیب / سهم (Shift-and -Share Analysis)

• روش اقتصاد پایه

• روش تحلیل داده / ستانده

✓ روش های ساخت جداول داده / ستانده در سطح شهر

➤ روش RAS

➤ روش Modified RAS

✓ نحوه محاسبه ضرایب بس شمار و اشتغال در سطح شهر

✓ نحوه محاسبه تغییرات اشتغال حاصل از تغییرات در تقاضای نهایی

• نحوه و محاسبه تعیین فضای مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی

۳- روش های تحلیل ساختار فضایی شهرها

۴- روش های تحلیل:

✓ مسکن

✓ خرید (مراکز خرید)

✓ تفریحات Recreation

۵- روش های ارزیابی:

▪ روش های ارزیابی جزئی

▪ روش های ارزیابی جامع (PBS / GAM / SCBA)

▪ روش های ارزیابی چند معیاری:

✓ روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)

✓ روش فرایند تحلیل شبکه ای (ANP)

۶- روش های ارزیابی اثرات زیست محیطی EIA

۷- روش های تلفیق مطالعات

منابع درسی:

۱- اسفندیار زبردست (۱۳۸۰) "کاربرد فرایند تحلیل سلسله مراتبی در برنامه ریزی شهری و منطقه ای"

نشریه هنرهای زیبا / شماره ۱۰.

۲- Bendavid-Val, Avrom (۱۹۹۱), *Regional and Local Economic Analysis for Practitioners*, ۴th Edition, Westport, CT: Praeger Publishers.

۳- Dennis Rondinelli (۱۹۸۵) *Applied methods of regional analysis: the spatial dimensions of development policy*, Westview Press.

نام درس : برنامه ریزی کاربری زمین

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد : نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف درس:

آشنایی با نظریه ها و تجربیات جهان و ایران در برنامه ریزی کاربری زمین ، بررسی ابعاد اقتصادی ، اجتماعی ، فرهنگی ، کالبدی و زیست محیطی کاربری زمین ، سرانه ها و شاخص های کاربری زمین ، قوانین و مقررات در کاربری زمین ، کاربری زمین در طرح های توسعه شهری و تراکم ها ، کاربری زمین و حمل و نقل.

سرفصل دروس:

۱. شناخت مسئله کاربری زمین.
۲. ابعاد اقتصادی ، اجتماعی و فرهنگی کاربری زمین.
۳. ابعاد کالبدی و زیست محیطی کاربری زمین.
۴. نظریه های برنامه ریزی کاربری زمین.
۵. کاربری زمین و توسعه پایدار.
۶. الگوهای کاربری زمین.
۷. جایگاه کاربری زمین در طرح های توسعه شهری.
۸. سرانه ها و شاخص ها در کاربری زمین.
۹. سرانه ها و شاخص های کاربری زمین در جهان.
۱۰. سرانه ها و شاخص های کاربری زمین در ایران.
۱۱. سابقه و تجربیات برنامه ریزی کاربری زمین در ایران.
۱۲. تراکم و کاربری زمین.
۱۳. کاربری زمین و حمل و نقل.
۱۴. قوانین و مقررات کاربری زمین.

۱۵. کاربری زمین و محیط مسکونی.

۱۶. کاربری زمین در محیط های غیر مسکونی.

منابع درسی :

۱-Chapin; F. Stuart (۱۹۷۹) "Urban Land Use Planning ", Second edition;
University of Illinois Press.

۲- جی آر ا کالانگان (۱۳۸۶) " کاربری زمین: اثر متقابل اقتصاد و اکولوژی " ، ترجمه منوچهر طبیبیان "، انتشارات
دانشگاه تهران.

نام درس: برنامه ریزی حمل و نقل شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

- ۱- آشنایی با مبانی برنامه ریزی حمل و نقل درون شهری
- ۲- به کار گیری روش هایی برای استفاده از امکانات موجود
- ۳- اعمال اقداماتی در جهت بهبود وضعیت جا به جایی ها و کاهش مسائل موجود در آن

سرفصل دروس:

- ۱- تاریخچه حمل و نقل در ایران
- ۲- مطالعات حمل و نقل شهری در ایران
- ۳- ساختار فرایند برنامه ریزی حمل و نقل
- ۴- الگوسازی - مدل سازی (تولید، توزیع، تفکیک و تخصیص سفر)
- ۵- سفرسازی کاربری ها
- ۶- انواع سیستم های حمل و نقل عمومی و ویژگی های آن
- ۷- توسعه سیستم های جدید حمل و نقل عمومی
- ۸- انواع سیستم های شبکه ارتباطی
- ۹- تجربه و تحلیل سیستم های شبکه درون شهری
- ۱۰- ظرفیت شبکه - سطح سرویس
- ۱۱- برنامه ریزی تردد پیاده
- ۱۲- برنامه ریزی تردد دوچرخه
- ۱۳- ترافیک ساکن
- ۱۴- آلودگی های ناشی از تردد وسائط نقلیه موتوری و روش مقابله با آنها
- ۱۵- مدیریت حمل و نقل درون شهری

منابع درسی :

- ۱- شاهی جلیل ، ۱۳۷۳ ، مهندسی ترافیک ، نشر دانشگاهی
- ۲- بهبهانی حمید ، ۱۳۷۳ ، ترافیک تئوری و کاربردی ، سازمان حمل و نقل و ترافیک تهران
- ۳- جوتین خیستی و کنت لال ، ۱۳۸۱ ، مهندسی ترابری و ترافیک ، ترجمه: صفارزاده محمود ، انتشارات: تربیت مدرس
- ۴- هرمان کنف لاکر ، ۱۳۸۱ ، اصول برنامه ریزی تردد پیاده و دوچرخه ، ترجمه: قریب فریدون ، انتشارات دانشگاه تهران
- ۵- Sterierwald /kunne/ vogt – ۲۰۰۵ – Stadtverkehrsplanung – Springer Verlag.

نام درس: سیر اندیشه های شهرسازی

تعداد واحد : ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

آگاهی بر چگونگی شکل گیری شهرسازی معاصر و تحولی که در آن رخ داده است ، عمده ترین مقوله برای دریافت و ادراک دگرگونی های عمیق شهرسازی معاصر است. تغییرات وسیع پس از انقلاب صنعتی ، نحوه تفکر و نگرش به شهر را ابعادی جهانی بخشیده است. ورود ماشین و ابداعات فنی به شهرهای گوناگون در سراسر جهان به طور عام ، به شهرهای جوامع «عقب نگه داشته شده» به طور خاص ، چهره ای کمابیش یکسان بخشیده است.

وضع موجود شهر در این جوامع ، نه آتی است که می بایستی از دل تحول ، تاریخی آن زائیده می شد ، پس شناخت آنچه سبب این قطع تاریخی شده ، الزامی است. عدم شناخت مفاهیم ، اندیشه ها و تجلیات کالبدی - فضایی آنها در شهر ، بی تردید ما را از رقم زدن دگرگونی های آتی شهر باز خواهد داشت.

سر فصل دروس :

۱- شناخت نظریه ها ، مفاهیم ، الگوها و تلاش هایی که در پس از انقلاب صنعتی در برخورد با پدیده شهر به طور خاص و کانون های زیستی به طور عام در قرن نوزدهم ابراز گردید و چگونگی تاثیر نظریه پردازی های این قرن در قرن حاضر.

۲- شناخت نظریه ، مفاهیم ، الگوها و تجلیات کالبدی - فضایی آنها در نقاط مختلف جهان از ۱۹۰۰ تا ۱۹۶۰

۳- شناخت تحول و فرآیند و دگرگونی های تفکر شهرسازی از دهه ۱۹۶۰ تا امروز.

۴- به دست آوردن روش های مناسب برای برخورد با مسئله کانون های زیستی در مقیاس خرد و کلان و یافتن تعریفی مناسب برای آن در ایران.

۵- مقدمه ای بر سیر تحول مجتمع های زیستی در قرن نوزدهم میلادی ، پیدایش مکاتب مختلف و نظریه های پیش شهرسازی و شهرسازی.

۶- پیش شهرسازان آینده گرا و فرهنگ گرا (قرن نوزدهم میلادی)

۷- شهرسازان آینده گرا و فرهنگ گرا و طبیعت گرا (۶ دهه نخستین قرن بیستم میلادی)

۸- دگرگونی و تحول در تفکرات و اندیشه های شهرسازی

۹- تحلیل شالوده ای از شهر

۱۰- جمع بندی و نتیجه گیری

منابع درسی :

۱- شهرسازی تخیلات و واقعیات ، نوشته فرانسواز شوای ، ترجمه سیدمحسن حبیبی ، انتشارات دانشگاه تهران ،

۱۳۷۵

۲- الکساندر کریستوفر : چرمایف سرج ، عرصه های زندگی جمعی و خصوصی به جانب یک معماری انسانی ،

تدجمه دکتر منوچهر مزینی ، انتشارات دانشگاه تهران ، ۱۳۷۱.

۳- خاتمی سید محمد : از دنیای " شهر تا شهر " دنیا" ، نشر نی.

۴- لینچ کوین: سیمای شهر ، ترجمه منوچهر مزینی ، انتشارات دانشگاه تهران ، چاپ دوم

۵- Benevolo Leonardo: The history of the city – scolar press – London – ۱۹۸۰

۶- Mumford Lewis: the city in history – Pengun books – London – ۱۹۸۷

۷- Mumford Lewis: the culture of cities/Harcourt /Brace and company – New York

۱۹۳۸

نام درس: برنامه ریزی مسکن

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

آشنایی با نظریه ها و تجربیات جهان و ایران در برنامه ریزی مسکن، بررسی ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و کالبدی مسکن، شاخصهای مسکن، شناخت اهداف کیفی و کمی برنامه های مسکن، تجزیه و تحلیل برنامه های مسکن در ایران، عوامل عرضه و تقاضا، مدیریت و تشکیلات، جایگاه مسکن در سیاستها، برنامه ها و طرحهای توسعه شهری، بررسی الگوهای مسکن، فرایند برنامه ریزی مسکن در مقیاس ملی و محلی.

سرفصل دروس :

۱. شناخت مسئله مسکن.
۲. ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، کالبدی و زیست محیطی مسکن.
۳. نظریه های برنامه ریزی مسکن.
۴. شاخصهای مسکن در ایران.
۵. شاخصهای مسکن در جهان.
۶. عوامل عرضه و تقاضای مسکن.
۷. مسائل و جایگاه زمین در مسکن.
۸. جایگاه مصالح ساختمانی در برنامه ریزی مسکن.
۹. سابقه برنامه ریزی مسکن در ایران.
۱۰. تحلیل برنامه های مسکن در ایران.
۱۱. فرایند برنامه ریزی مسکن در مقیاس ملی.
۱۲. فرایند برنامه ریزی مسکن در مقیاس محلی.
۱۳. جایگاه مسکن در برنامه ها و طرحهای توسعه شهری.

۱۴. مسکن و محیط مسکونی.

۱۵. الگوهای مسکن و تراکم.

۱۶. مدیریت، سازمان، تشکیلات، قوانین و مقررات مسکن.

منابع درسی :

- ۱- Balchin, Paul and Rhoden, Maureen (۱۹۹۸) "Housing: the essential foundation", Routledge, London.
- ۲- Balchin, Paul and Rhoden, Maureen (۲۰۰۲) "Housing Policy: an introduction", ۴th edition, Routledge, London.
- ۳- Jenkins, Paul, et. al. (۲۰۰۷) "Planning and Housing in the Rapidly Urbanising World", Routledge, London.
- ۴- Somerville, Peter and Springings, Nigel (۲۰۰۵) "Housing and Social Policy: Contemporary themes and critical perspectives", Routledge, London.
- ۵- Bridget, Franklin (۲۰۰۶) "Housing Transformations: Shaping the space of ۲۱st century living", Routledge, London.
- ۶- Carmona, Mathew (۲۰۰۱) "Housing Design Quality: through policy, guidance and review", Spon Press, London.
- ۷- مجموعه مقالات سمینارهای سیاستهای توسعه مسکن در ایران (وزارت مسکن و شهرسازی).
- ۸- مجموعه مقالات چاپ شده در مجلات "هنرهای زیبا"، "اقتصاد مسکن"، "مسکن و انقلاب".

نام درس : کارگاه برنامه ریزی شهری ۱

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : عملی

پیش نیاز: نظریه های برنامه ریزی شهری

هدف :

هدف از اجرای این کارگاه به کارگیری دانش نظری و آنچه در قالب دروس نظری برنامه ریزی شهری آموخته شده است در تهیه یک طرح راهبردی شهری برای یک شهر کوچک است.

سر فصل دروس :

اجرای برنامه این کارگاه به شرح زیر است:

۱. انتخاب گروههای کار و شهر مورد مطالعه .
۲. مروری مختصر بر چارچوب و مفاهیم طرحهای راهبردی.
۳. انجام مطالعات اولیه مورد نیاز و تهیه جدول SWOT.
۴. مراجعه به شهر مورد نظر و برگزاری جلسات نظرخواهی با بهره وران.
۵. تدوین چشم انداز اولیه طرح.
۶. نظر خواهی و مشارکت بهره وران در مورد چشم انداز آتی شهر و ترقیق آن.
۷. ارائه راهبردها و برنامه های عمل (Action Plan).
۸. نظرخواهی و مشارکت با بهره وران و نهائی کردن راهبردها و برنامه های عمل.
۹. تهیه گزارش نهائی.

منابع درسی :

این درس عملی است و از دانش های دروس قبل استفاده می گردد.

نام درس : کارگاه برنامه ریزی شهری ۲

تعداد واحد : ۳ واحد

نوع واحد : عملی

پیش نیاز: کارگاه برنامه ریزی شهری ۱، روشهای برنامه ریزی شهری

هدف :

هدف اصلی این کارگاه که در تکمیل و ادامه کارگاه ۱ خواهد بود ، به کارگیری دانش نظری و جنبه های عملی و تواناییهای حرفه ای دانشجویان در درک علمی و عملی مسائل طرح های توسعه شهری است. کار عملی این کارگاه در قالب تهیه طرح های توسعه شهری جدید ، ارزیابی طرح های توسعه شهری موجود و یا طرح های ساماندهی بافت های موجود شهری خواهد بود.

سر فصل دروس :

مراحل کارگاه و چارچوب کار

بخش یکم) کار گروهی:

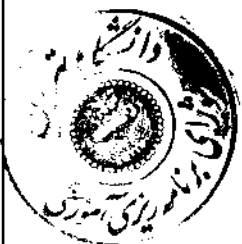
۱. معرفی طرح توسعه شهری مورد نظر.
۲. بررسی مبانی نظری طرح های مورد نظر.
۳. چارچوب نظری و روش تحقیق - روش کار.
۴. تهیه طرح جدید، ارزیابی طرح و بافت شهری منتخب ، تهیه طرح ساماندهی بافت شهری منتخب در قالب معیارهای حاصل از مبانی نظری طرح های مورد نظر و چارچوب نظری کار همراه با ارائه آلترناتیوها ، ارزیابی آلترناتیوها و گزارش توجیهی طرح نهایی.

بخش دوم) کار انفرادی :

۱. تهیه و ارائه طرح جدید در مقیاس تقسیمات کالبدی ریزتر.
۲. امکان سنجی اجرا و تحقق اهداف طرح.

منابع درسی :

این درس عملی است و از دانش های دروس قبل استفاده می گردد.

نام درس: سمینار
تعداد واحد: ۲ واحد
نوع واحد: نظری
پیش نیاز: ندارد

هدف:

آشنا ساختن دانشجویان دوره با مفاهیم، اصول و شرایط کلی و عمومی، و مقررات تهیه پایان نامه (نظیر: تعریف و هدف تهیه پایان نامه، نحوه انتخاب موضوع، انتخاب استاد راهنما، تنظیم روش تحقیق، ...).

سرفصل دروس:

- ۱- اهمیت و ویژگی های پایان نامه (دو ویژگی اصلی: مستندسازی و مستدل سازی)
- ۲- نقش استاد راهنما و مشاور
- ۳- عوامل موثر در انتخاب موضوع
- ۴- ارتباط موضوع با رشته شهرسازی
- ۵- تازگی و عدم تکرار
- ۶- مشخص بودن عنوان (از نظر زمانی، مکانی و موضوعات یا مجهولات مورد نظر) و همچنین روشن بودن هدف و تا حدودی هم روش تحقیق
- ۷- ضرورت نوشتن عنوان به زبان انگلیسی
- ۸- مطالعه سابقه موضوع
- ۹- تهیه سوالات / فرضیه ها (۴)
- ۱۰- تهیه طرح مطالعه
- ۱۱- تهیه و تنظیم چارچوب نظری
- ۱۲- ارایه: تهیه گزارش و ..
- ۱۳- روش تحقیق (مستدل سازی):
 - از نظر نحوه استدلال: قیاسی - استنتاجی / استقرایی (از خاص به عام یا از جزء به کل)
 - از نظر ماهیت: کمی / کیفی
 - روش های توصیفی، تحلیلی، اکتشافی، مقایسه ای، آماری، تجربی، ارزیابی
 - ۱۴- شرایط انتخاب تعداد و نوع نمونه های خاص
 - ۱۵- تجزیه و تحلیل توصیفی از فرایندهای ذهنی و کیفی، درک درونی، معرفت متکی به درک و شعور عمومی از فعالیت های انسان
 - ۱۶- نقش روانشناسی محیط: رابطه انسان با محیط، معنی محیط، معنی و مفهوم فضا
 - ۱۷- روش مشاهده

۱۸- اجزاء پایان نامه: چکیده، فهرست مطالب، تصاویر، نقشه ها و ...، مقدمه، فصول (شامل: سابقه موضوع، چارچوب نظری، ...، اصل مطالعه)، نتیجه گیری و پیشنهاد، ضمیمه، فهرست منابع، فرمت و شکل پایان نامه.

منابع درسی :

- ۱- The Chicago Manual of Style: The essential guide for Writers, editors and Publishers, ۱۴th edition. The Chicago University Press. ۱۹۹۳

دروس اختیاری برنامه ریزی شهری:

- بهسازی و نوسازی شهری
- حقوق شهری
- سمینار مسائل شهری
- مبانی برنامه ریزی و طراحی محیط شهری
- مدیریت شهری

نام درس: بهسازی و نوسازی شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

شرح درس: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

این درس بر آن خواهد بود تا دانشجو را با مفاهیم اساسی و اولیه بافتهای کهن آشنا کرده، تا از آن راه بتوان به نظریه ها، تجربه ها و دستورالعمل های جهانی مرتبط با بافتهای کهن نظری افکند. برای نیل به این مقصود، اهداف آموزشی درس بدین قرار است:

الف- نگاهی بر مفاهیم و واژگان مرمت شهر

ب- کسب دانش مقدماتی در زمینه نظریه های مرتبط با بافت کهن در سطح جهان

ج- آشنایی با تجربه های جهانی مرتبط با بافت کهن در سطح جهان

د- مروری بر منشورها و قطع نامه های مرتبط با بافت کهن در سطح جهان

ه- شناخت روشها و شیوه ها مربوط به حفظ و نگهداری از بافتهای کهن

و- بررسی مسائل ویژه ایران در رابطه

سرفصل دروس:

- مفاهیم و واژگان
- فرسایش و مرمت
- تکوین نظریه های نوسازی و بازسازی
- تجارب مرمت شهری در جهان
- شوراها و قطعنامه های جهانی مؤثر در امر مرمت شهری
- روشها و شیوه های مداخله در بافتهای کهن
- تدوین معیارهای جهانی مداخله در بافتهای کهن
- فرایند برنامه ریزی و طراحی شهری در بافت های مرکزی و کهن شهری

- ۱- Gallion T Arthur B: The Urban Pattern, City Planning and Design.
- ۲- Jeaneret- Gris, Ghares Edowars: The City of Tomorrow and It s Planning.
- ۳- Alexander, Chrisopher: A pattern Language

نام درس: حقوق شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

آشنایی با حقوق جامعه شهری و حقوق شهروندی، آشنایی با مفاهیم شهروندمداری و مشارکت شهروندان در اداره شهر، مسئولیت ها و ارتباطات نیازهای جامعه مدنی، حقوق جامعه مدنی، فرهنگ جامعه مدنی و نیاز مالی ناشی از توسعه شهر نشینی و توسعه فرهنگی و بررسی تطبیق حقوق شهری و مدنی در کشورهای در حال توسعه.

سرفصل دروس:

- ۱- اصول و مبانی - تعاریف و اهداف
- ۲- فلسفه کلاسیک حقوق شهروندی
- ۳- فلسفه اسلامی و حقوق شهروندی
- ۴- دیدگاه های جدید حقوق شهروندی
- ۵- حقوق بشر و اعلامیه جهانی و حقوق شهروندی از استکهلم تا ژوهانسبورگ
- ۶- حقوق شهروندی در کشورهای در حال توسعه
- ۷- جایگاه حقوق شهروندی در قوانین ملاک عمل در ایران
- ۸- رابطه حقوق شهرسازی و حقوق شهروندی (شهر سازی مشارکتی)
- ۹- جایگاه حقوق شهروندی در مدیریت شهری
- ۱۰- اصول و معیارهای حقوق شهری و مدنی در سطوح محلی و حاکمیت بهینه
- ۱۱- راه کارهای شهروندسازی

۱- هاشمی، فضل الله. حقوق شهری و قوانین شهرسازی. تهران. مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری،

۱۳۶۹.

۲- Urban law: a guide to information sources/Thomas P. Murphy. Detroit: Gale Research Co., ۱۹۸۰.

۳- Urban planning and land development control law, by Donald G. Hagman. St. Paul, West Pub. Co., ۱۹۷۱.

۴- Urban planning law/Malcolm Grant, London: Sweet & Maxwell, ۱۹۸۲.

نام درس : سمینار مسائل شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز : ندارد

هدف :

هدف اصلی این درس آشنائی با نظریه ها و تجربیات جهان و ایران در مسائل روز شهرسازی و توسعه شهری است. این درس عمدتاً از طریق ارائه مباحث متنوع است که در قالب یک یا چند مبحث اصلی در ابتدای نیمسال و از طریق گروه و استاد درس تعیین می شود.

مباحث سمینار عمدتاً از طریق مشارکت و سخنرانی توسط صاحب نظران مختلف مدعو در طول نیمسال ارائه می شوند. دانشجویان درس نیز در مباحث ارائه شده مشارکت جدی داشته و در انتهای نیمسال ارزیابی و جمع بندی خود را ارائه خواهند داشت. همچنین، دانشجویان درس یک یا چند پروژه تحقیقی در طول نیمسال و در قالب موضوعات سمینار انجام داده و به عنوان تکلیف درس در پایان نیمسال ارائه خواهند کرد.

سرفصل دروس:

۱. طرح و تشریح موضوع سمینار در نیمسال مربوطه،
۲. تعیین ابعاد موضوع سمینار و ضرورت بررسی آن،
۳. تعیین و معرفی سخنرانان سمینار در طول نیمسال و موضوعات سخنرانی ها،
۴. جمع بندی، ارزیابی و نتیجه گیری از مباحث سمینار که در طول نیمسال ارائه داشته اند.

منابع درسی :

این درس در قالب سلسله سخنرانی ها و مقالات توسط صاحب نظران بر حسب موضوع تعیین شده در نیمسال تحصیلی و با هدایت استاد درس ارائه می گردد.

نام درس: مبانی برنامه ریزی و طراحی محیط شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

آشنایی دانشجویان با مفاهیم محیط شهری، مشکلات و آسیبهای محیطی در شهر و آشنایی با روشهای مقابله و کاهش اثرات سوء مشکلات زیست محیطی و برنامه ریزی برای پیشگیری اثرات سوء رشد بی برنامه و برنامه ریزی های کوتاه مدت برای بهسازی محیط شهری و دراز مدت برای دستیابی به محیط مطلوب شهری.

تعیین معیارهای توسعه کالبدی در راستای کاهش اثرات سو توسعه و شیوه های طراحی محیط شهری با استانداردهای مطلوب زیست محیطی.

سرفصل دروس:

۱- آسیب شناسی محیط شهری

۱-۱- آلودگی هوا

۲-۱- آلودگی خاک

۳-۱- آلودگی مواد زاید جامد

۴-۱- آلودگی آب

۲- مبانی برنامه ریزی در محیط شهری

۱-۲- مدیریت و کنترل آلودگی هوا

۲-۲- مدیریت و کنترل آلودگی خاک

۳-۲- مدیریت مواد زاید جامد

۴-۲- مدیریت آب در محیط شهری

۳- بررسی تطبیقی استانداردهای زیست محیطی در محیط مصنوعی

۴- معیارهای طراحی شهری متناسب با استانداردهای زیست محیطی

۱-۴- معیارهای طراحی شبکه ارتباطی

۲-۴- معیارهای طراحی فضای سبز

۳-۴- معیارهای طراحی فضاهای عمومی

۴-۴- معیارهای طراحی برای کاهش مصرف انرژی

منابع درسی :

- ۱- Urban planning and design criteria [by] Joseph De Chiara [and] Lee Koppel Mann. ۲d ed. New York, Van No strand Reinhold, ۱۹۷۵.
- ۲- Utility mapping and record keeping for infrastructure / David Pickering, Jonathan M. Park, David H. Bannister. Washington, D. C.: Published for the Urban Management Programme by the World Bank, ۱۹۹۳.
- ۳- Participation and partnership in urban infrastructure management/ Peter Schubeler. Washington, D. C.: Published for the Urban Management Programme by the World Bank, ۱۹۹۶.
- ۴- Urban management programme case study on infrastructure operations and maintenance. Eys Engmann. United Nations Center for Human Settlements (Habitat), ۱۹۹۰.
- ۵- Strategic options for urban infrastructure management/William F. Fox. Washington, D. C. : Urban Management Programme, World Bank, ۱۹۹۴.

نام درس: مدیریت شهری

تعداد واحد: ۲ واحد

نوع واحد: نظری

پیش نیاز: ندارد

هدف:

داشتن آگاهی و دانش از نقش مدیریت شهری در برنامه‌ریزی شهری و شهرسازی در جهت هدایت تحولات امری ضروری است. زیرا اصولاً هر گونه برنامه‌ریزی و اعمال آن ضرورتاً باید از طریق مدیریت شهری انجام پذیرد البته مفهوم مدیریت شهری، در جوامع مختلف گوناگون و متفاوت است. این گوناگونی ناشی از شرایط اجتماعی و سیاسی و فرهنگی و بعضاً اقتصادی این جوامع است. لذا برای دانشجویان رشته شهرسازی منطقی است که از تجربیات سایر کشورهای جهان در مدیریت شهری آگاهی لازم را داشته باشند.

بنابراین اهداف عمده آموزشی این درس عبارتند از: تشریح رابطه مدیریت شهری با کالبد و جامعه شهری، شناخت زمینه های محیطی تصمیم گیری در مدیریت شهری، اهرمها و ابزارهای مدیریت شهری در شرایط ناپایدار اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی، شناخت حیطه عمل ابزارهای قانونی و مادی در مدیریت شهری، تجزیه و تحلیل نقش مدیریت ملی در مدیریت شهری، شناخت سیر تحولات مدیریت شهری در دوران معاصر

سرفصل دروس:

۱- شهر به عنوان یک سیستم - نقش و جایگاه مدیریت شهری در سیستم شهر

۲- مفهوم سازمان

۳- تعریف مدیریت - ابزارها و اهرم های مدیریت

۴- مدیریت سازمان های پیچیده - ساختار و رفتار

۵- مدیریت شهری - مشروعیت و مسئولیت

۶- مقایسه تطبیقی مدیریت شهری در غرب

۷- مقایسه تطبیقی مدیریت شهری در شرق

۸- مدیریت شهری در ایران (۱) - بعد از مشروطیت

- ۹- مدیریت شهری در ایران (۲) - دوره رضاخان
- ۱۰- مدیریت شهری در ایران (۳) - دوره محمد رضا پهلوی
- ۱۱- تأثیر انقلاب و جنگ بر مدیریت شهری ایران (۴)
- ۱۲- مدیریت شهری در ایران بعد از انقلاب اسلامی تا پایان جنگ (۵)
- ۱۳- مدیریت شهری در ایران بعد از پایان جنگ (۶)
- ۱۴- شوراهای اسلامی و مدیریت شهری
- ۱۵- رابطه مدیریت شهری با مدیریت سیاسی کشور
- ۱۶- آینده مدیریت شهری در ایران
- ۱۷- جمع بندی و نتیجه گیری

منابع درسی:

- ۱- جیما، شایبر، (۱۳۸۲)، مدیریت شهر، خط مشی‌ها و نوآوری‌ها در کشورهای در حال توسعه، ترجمه پرویز زاهدی، انتشارات پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
- ۲- طاهری، ابولقاسم (۱۳۷۷)، اداره امور شهرداری‌ها، نشر قومس.
- ۳- Nelson, A. C. and J. B. Duncan (۱۹۹۵). Growth Management Principles and Practices. Chicago: Planners Press.

